

Factsheet 4 vaccineren COVID-19

Vaccineren is op stoom

Van opschaling naar stabilisering

Wekelijks worden er meer dan één miljoen vaccins gezet. Een knappe prestatie van alle partijen die zich daar het afgelopen half jaar voor hebben ingezet. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) wil alle betrokkenen in het veld die hun bijdrage aan de vaccinatiecampagne leveren complimenteren met het realiseren van deze aantallen vaccinaties. Ja, er gingen soms zaken iets minder, maar overall wordt deze complexe campagne zorgvuldig uitgevoerd.

Deze weken worden de laatste 'eerste vaccinaties' uitgevoerd, en tegelijkertijd krijgt een grote groep volwassenen inmiddels hun tweede prik. De komende periode komen daar (een deel van) de kinderen onder de 18 jaar nog bij. Ook de laatste niet-mobiele mensen die thuis wonen, krijgen nog hun eerste prik. Kortom, ook in de vakantieperiode wordt er hard doorgewerkt.

De IGJ ziet dat de vaccinatiecampagne mooi op stoom is gekomen. Tegelijkertijd is het ook goed dat er aan gewerkt wordt dat de opgedane kennis uit de afgelopen maanden behouden blijft voor de toekomst. Hiermee is er bij een mogelijke nieuwe opleving van COVID-19 of andere infectieziektes voldoende bagage om snel en doeltreffend te handelen.

GGD, huisartsen en ziekenhuizen

In het bijzonder wil de IGJ hierbij het werk van de GGD'en en huisartsenpraktijken belichten. De GGD'en voeren het merendeel van alle coronavaccinaties in Nederland uit. In het hele land worden bezoekers, ondanks de grote aantallen, op een rustige manier door de straat geleid en de vaccinaties worden op professionele wijze toegediend. En dit ondanks de problemen die er regelmatig zijn geweest met de beschikbaarheid van alle verschillende vaccins.

Ook de huisartsen en hun medewerkers klaren een flinke klus. Naast het vaccineren zelf hebben ze veel werk (gehad) aan de vele telefoontjes van (ongeruste) patiënten nadat het beleid over AstraZeneca een paar keer is aangepast. Er is hard gewerkt om patiënten goed te informeren over het vaccineren zodat zij een goede afweging konden maken.

In de ziekenhuizen zijn in de afgelopen periode grote groepen zorgmedewerkers geprikt én mensen met een (ernstig) verhoogd risico. Ook in de ziekenhuizen kreeg men te maken met wijzigingen in de vaccinatiestrategie.

Dit is voorlopig de laatste factsheet die de IGJ publiceert over de zaken die wij hebben gezien tijdens de inspecties van de vaccinatielocaties. Wij beschrijven hier onze bevindingen in de periode vanaf 12 april tot en met 18 juni. In deze periode hebben wij verspreid over het land 26 GGD-vaccinatielocaties, 12 huisartsenpraktijken en 7 andere organisaties bezocht.

GGD-locaties

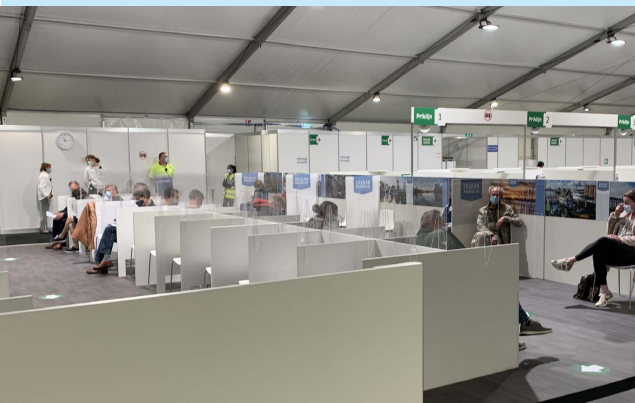
Inmiddels heeft de enorme opschalingsoperatie geleid tot grote aantallen vaccinaties en kan voorzichtig worden nagedacht over de volgende fase. De GGD'en bereiden zich voor op een regionale aanpak voor het vaccineren, waarbij er alles aan wordt gedaan om ook die groepen die nu nog afzien van vaccinatie te bereiken met objectieve informatie. De inspectie ziet daar inmiddels al goede voorbeelden van, zoals prikken in de wijken.

Naalden

De inspectie ziet dat de GGD'en gebruik maken van verschillende soorten naalden. Bijvoorbeeld omdat veiligheidsnaalden tijdelijk niet geleverd kunnen worden of vanwege de inzet van 'Zero Residual'-naalden om het gebruik van vaccin te optimaliseren. Hierdoor komt het voor dat zorgprofessionals in de locaties met verschillende naalden werken. Elke naald vraagt om een eigen werkwijze, het is belangrijk om hier steeds alert op te zijn. RIVM en GGD hebben inmiddels gezorgd voor duidelijk instructiemateriaal van spuit-naaldcombinaties.

Vaccinlijnen

De GGD'en hebben de logistiek van het prikken met verschillende vaccins per locatie goed opgepakt. Opslag, voor toediening gereed maken en vaccineren zijn per vaccin gescheiden processen. Hierbij wordt vaak gebruik gemaakt van verschillende kleuren per priklijn zodat het voor het publiek en de zorgverleners duidelijk is welk vaccin in welke priklijn(en) gebruikt wordt. Bij de schaalgrootte van de huidige campagne zullen er incidenten blijven voorkomen. De inspectie ziet dat er geleerd wordt van incidenten, het blijft belangrijk om steeds alert te blijven en processen waar nodig te verbeteren.

Doortrekken

De GGD'en hebben inmiddels professionals opgeleid om met zo min mogelijk verspilling vaccins op te trekken. Deze opleiding is verzorgd door (ziekenhuis)apothekers. Wanneer de laatste niet-volledig opgetrokken spuit wordt aangevuld uit een nieuwe flacon, levert dit substantieel meer vaccindoses op. In een opgetrokken spuit mag vaccin zitten uit maximaal 2 flacons. De IGJ heeft veel waardering voor de geleverde inzet van alle betrokkenen om deze werkwijze verantwoord voor elkaar te krijgen.

Handschoenen

Tijdens het vaccineren wordt goede handhygiëne toegepast. Sommige zorgprofessionals kiezen ervoor om handschoenen te dragen. Dit wordt niet aangeraden in de 'Uitvoeringsrichtlijn COVID-19-vaccinatie', maar er zijn ook geen grote bezwaren

tegen. Ook indien handschoenen worden gebruikt, moet goede handhygiëne worden toegepast. De handschoenen kunnen beter niet gedesinfecteerd worden met alcohol aangezien de handschoenen hier poreus van kunnen worden. Deze lijn houdt de inspectie voor de hele vaccinatiecampagne aan.

Administratie

Het administratieve proces is verder geoptimaliseerd, onder andere door het printen voor het prikken. De inspectie ondersteunt de initiatieven in deze efficiëntieslag en ziet dat de administratie geen vertragende factor meer is in het vaccinatieproces.

Wachtruimtes

De inspectie ziet dat ook in de wachtruimtes waar de nazit plaatsvindt, verbeteringen zijn doorgevoerd: de ruimtes zijn overzichtelijker geworden en - als het kan - mogen de mondkapjes af zodat eventuele medische problemen sneller gezien worden.

De IGJ benadrukt de noodzaak van de 15 minuten wachttijd na de prik. Het is belangrijk dat de wachtenden daarbij nauwlettend geobserveerd worden. Uit de gegevens van het Lareb blijkt dat wanneer er ernstige allergieën voorkomen dit vaak binnen de eerste 15 minuten gebeurt. Snel medisch ingrijpen is dan geboden.

Warm weer

Nu de temperatuur buiten steeds hoger wordt, moet in de locaties soms hard gewerkt worden om de temperatuur binnen onder de maximale grens te houden. Dit is voor de vaccins van Pfizer, Moderna en AstraZeneca 30 graden en voor het vaccin van Janssen 25 graden.

De IGJ ziet dat de GGD'en hier alert op zijn en samen met betrokken apothekers en met het RIVM zoeken naar oplossingen. Goede ideeën worden uitgewisseld maar het blijft noodzakelijk om alert te blijven voor de komende periode. Ook zag de inspectie dat veiligheidsregio's snel inspringen om voor koeling te zorgen.

Huiselijk geweld

Op diverse GGD-locaties is er aandacht voor het signaleren van mogelijkheden voor het handelen bij tekenen van geweld in afhankelijkheidsrelaties. De aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld en kindermishandeling zorgen voor deze kennisoverdracht en hebben hier goede schriftelijke informatie over in de vorm van een factsheet.

De inspectie juicht het toe dat deze aandacht er is. Geweld in afhankelijkheidsrelaties komt regelmatig voor en hier gaat veel leed achter schuil. Elk contact met een zorgverlener, en dus ook een GGD-medewerker, kan een moment zijn dat een kwetsbaar slachtoffer herkend en geholpen kan worden.

Burgeronderzoek

Vanaf begin mei kunnen mensen die zich laten vaccineren in GGD-locaties, een digitale vragenlijst van de IGJ invullen. De GGD-locaties hebben hiervoor in de wachtruimtes posters met een QR-code opgehangen. Inmiddels heeft de IGJ meer dan 20.000 volledig ingevulde vragenlijsten ontvangen van 123 verschillende locaties.

De inspectie gebruikt de uitkomsten als informatiebron bij haar bezoeken. Zo kan de informatie helpen bij het plannen van een inspectiebezoek aan vaccinatielocaties, maar ook signaleren of er iets op een bepaalde locatie in positieve of negatieve zin opvalt. Op de vraag "Welk cijfer geeft u deze priklocatie?" scoren de GGD-locaties op dit moment gemiddeld een 9,3!

BES-eilanden

De inspectie zag op Bonaire dat de GGD zich zeer actief inspande om iedereen te bereiken in de vaccinatiecampagne. Hierbij werd naast de grootschalige aanpak ook ingezet op activiteiten in de wijk- en huisbezoeken.

Best practices:

- Een GGD-regio heeft zelf auto's ingericht voor het vervoer van vaccins tussen locaties. Deze auto's voldoen aan de specifieke eisen voor het vervoer. Hierdoor zijn deze regio's niet meer afhankelijk van externe partijen en is de koude keten goed geborgd.
- Het afvoeren van niet-veiligheidsnaalden kan soms voor prikincidenten zorgen. Een GGD bouwde hiervoor een (ruim) WIVA-vat om tot naaldencontainer.

Huisartsen

Inmiddels is de tweede vaccinatieronde met AstraZeneca (Vaxzevria) gestart. De organisatie wordt op verschillende manieren vormgegeven. Er zijn (solo)praktijken die in kleine rondes vaccineren. Maar er zijn ook lokale samenwerkingsverbanden waarbij praktijken gezamenlijk vaccineren in bijvoorbeeld de plaatselijke sporthal.

Sommige praktijken kozen voor het prikken op weekenddagen om zo de druk op het spreekuur te verminderen, andere praktijken kozen juist voor doordeweekse dagen om zo het personeel te ontlasten.

Om de organisatie goed te laten verlopen en rust te creëren op de dag zelf, helpt het om een draaiboek te maken met een heldere taakverdeling. Dit zag de IGJ bij verschillende praktijken. Daarnaast is het verstandig om na te denken over hoe te handelen bij eventuele problemen tijdens het hele proces. Denk bijvoorbeeld aan het dichtlaten van de koelkast bij stroomuitval (zodat de temperatuur zo lang mogelijk vastgehouden wordt) en het waarschuwen van het RIVM bij een incident in de koude-keten.

Voorkomen verspilling

Er zijn veel initiatieven geweest om verspilling van vaccins te voorkomen: er zijn praktijken die patiënten de vooraf ingeplande afspraak per mail laten bevestigen, zodat ze precies weten hoeveel mensen er komen. Andere praktijken gebruiken de laatste vaccins voor de visitepatiënten of rijden visites op een later moment en plannen dan patiënten in die op de vaccinatiedag niet kunnen komen. Zo ging er weinig vaccin verloren in de eerste ronde.

Handhygiëne

Praktijken gaan verschillend om met het toepassen van handhygiëne tijdens het vaccineren. De juiste toepassing hiervan is ook terug te vinden in de 'Uitvoeringsrichtlijn COVID-vaccinatie' van het RIVM.

In de huisartsenpraktijken is aandacht voor de juiste temperatuurregistratie van de koelkasten. Voor een zo accuraat mogelijk registratie van temperatuur van de vaccins moet een eventuele logger zo dicht mogelijk bij de flacons in de koelkast liggen.

Waddeneilanden

Op verschillende Waddeneilanden voeren de huisartsen samen met de GGD en andere zorginstellingen op de eilanden de vaccinaties uit voor de hele volwassen bevolking. De inspectie zag hier dat de samenwerking goed op gang is gekomen tussen deze partijen en ook de gemeente droeg haar steentje bij.